

Komentarz FOR do raportu o stanie spraw publicznych i instytucji państwowych na dzień zakończenia rządów koalicji PO-PSL (2007-2015)

Aleksander Łaszek, Rafał Trzeciakowski, Tomasz Dróżdź

Kontakt:

E-mail: aleksander.laszek@for.org.pl

Telefon: +48 695 286 386

E-mail: rafal.trzeciakowski@for.org.pl

Telefon: +48 608 263 957

Generalne uwagi do audytu

- Audyt raportu o stanie spraw publicznych i instytucji państwowych na dzień zakończenia rządów koalicji PO-PSL (2007-2015) nie został opublikowany w wersji pisemnej. Nasze uwagi dotyczą wypowiedzi przedstawicieli rządu.
- W audycie autorstwa rządu PiS zwrócono uwagę na spadek dochodów podatkowych państwa oraz malejącej roli państwa w gospodarce za rządów PO-PSL.

Podsumowanie 1/2: Spadek dochodów państwa miał różne przyczyny

- Spadek relacji podatków do PKB to nie problem, a wręcz pozytywne zjawisko, o ile towarzyszy temu spadek wydatków publicznych i jest celowy (nie jest rezultatem omijania prawa, a obniżane są najbardziej szkodliwe dla wzrostu gospodarczego podatki dochodowe).
- Przyczyny zmian poszczególnych podatków są zróżnicowane:
 - Przyjmowanie jako punktu odniesienia dla CIT 2007 roku jest błędem, ponieważ był to szczyt koniunktury w Polsce i Europie.
 - Spadek dochodów z PIT to w znacznej mierze efekt działań poprzedniego rządu PiS, które weszły życie w pełni już w trakcie rządów PO-PSL.
 - Spadek dochodów z VAT to faktyczny problem, z którym rząd PO-PSL sobie nie radził.
 - Spadek dochodów z akcyzy pokazuje negatywne skutki nadmiernych podwyżek podatków.
- W trakcie poprzednich rządów, PiS także znacznie obniżyło składkę rentową. Zarówno obniżka PIT, jak i składki rentowej, miały pozytywny wpływ na rynek pracy. Niestety, ponieważ nie towarzyszyło im proporcjonalne ograniczenie wydatków publicznych, działania te przyczyniły się do pogłębienia problemów finansów publicznych w kolejnych latach. PiS kontynuuje tak nieodpowiedzialną politykę m.in. finansując wieloletni program „Rodzina 500 plus” jednorazowymi dochodami czy zapowiadając bardzo kosztowne dla finansów publicznych obniżenie wieku emerytalnego i wzrost kwoty wolnej od podatku. (Więcej zobacz: [Analiza FOR 6/2016: Trzy miesiące rządów PiS. Gospodarka: tendencje, ostrzeżenia, perspektywy](#))

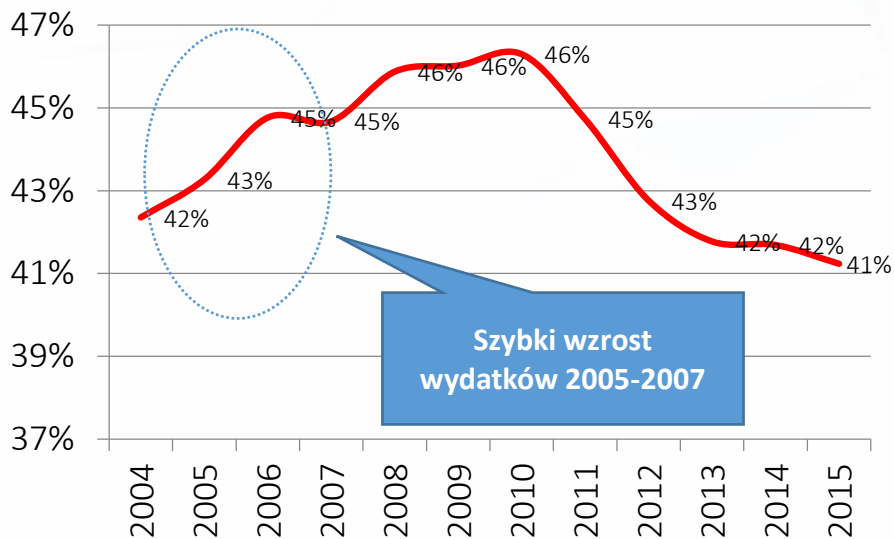
Podsumowanie 2/2: Państwa w gospodarce jest za dużo, a nie za mało

- Zarzut o zbyt małej roli państwa w gospodarce w latach 2007-2015 jest nietrafiony – w polskiej gospodarce wciąż zbyt wiele zależy od dyskrecyjnych decyzji polityków i urzędników a nie od efektywności konkurujących między sobą firm. Według badań OECD, udział upolitycznionych firm w gospodarce w Polsce jest największy spośród państw OECD, a tylko wśród 50 największych firm w kraju 17 jest kontrolowanych przez polityków.

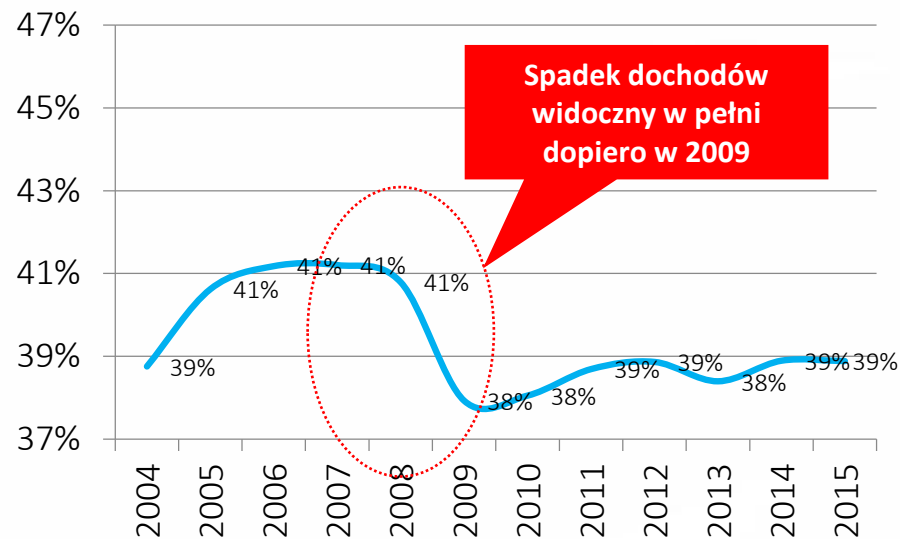
Między 2005 a 2007 rokiem PiS szybko zwiększało wydatki publiczne, co było maskowane przez dobrą koniunkturę w gospodarce. Jednocześnie uchwalone przez rząd PiS obniżki podatków (PIT) i składek (rentowej) w pełni weszły w życie już w czasie rządów PO. Po 2008 roku na stan finansów publicznych istotny wpływ miał też globalny kryzys finansowy.

Wydatki i wpływy sektora publicznego skorygowane o wahania cykliczne (wg potencjalnego PKB)

Wydatki skorygowane o wahania cykliczne

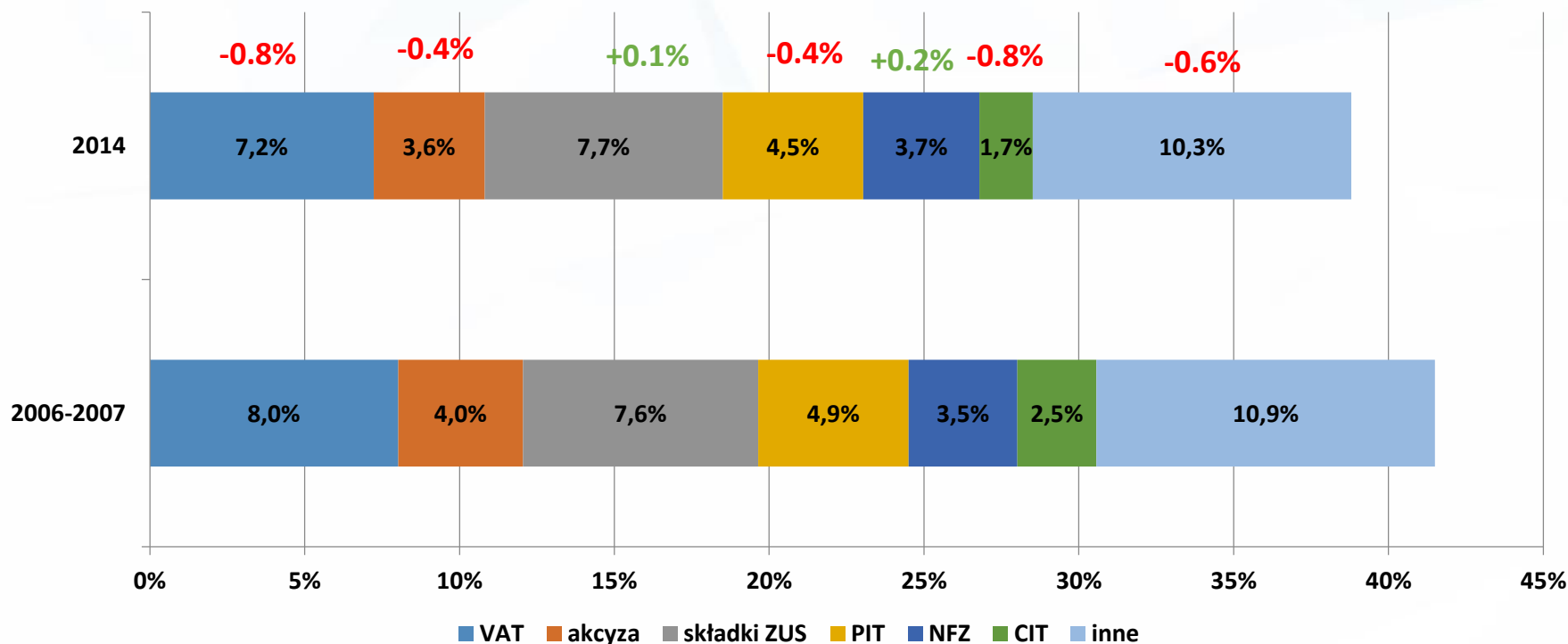
Wpływy skorygowane o wahania cykliczne

Dochody państwa w 2014 roku (ostatnie dostępne pełne dane) są o 2.3% PKB niższe niż w latach 2006-2007. Największy spadek dochodów jest widoczny w VAT i CIT.

Dochody sektora finansów publicznych

Dochody publiczne jako % PKB

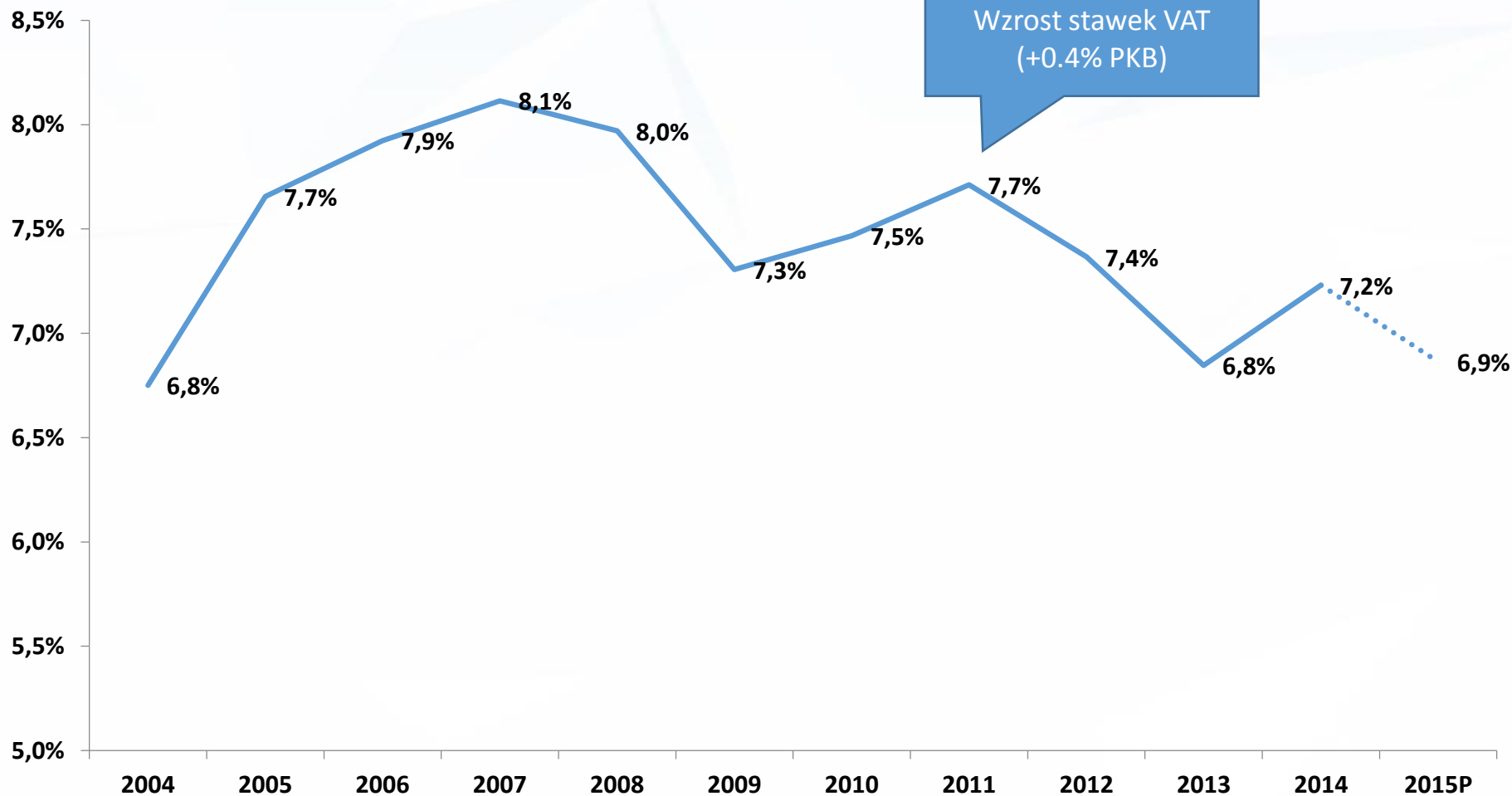

Rok 2014 to ostatnie dostępne pełne dane. Inne obejmują: cła, podatek od gier, podatek od kopalni, składki KRUS, FP, PFRON, podatki od nieruchomości i rolne, dochody niepodatkowe, opłatę paliwową etc.

Największym problemem są niskie wpływy z podatku VAT, które spadają, pomimo podniesienia stawek podatku.

Wpływy z podatku VAT

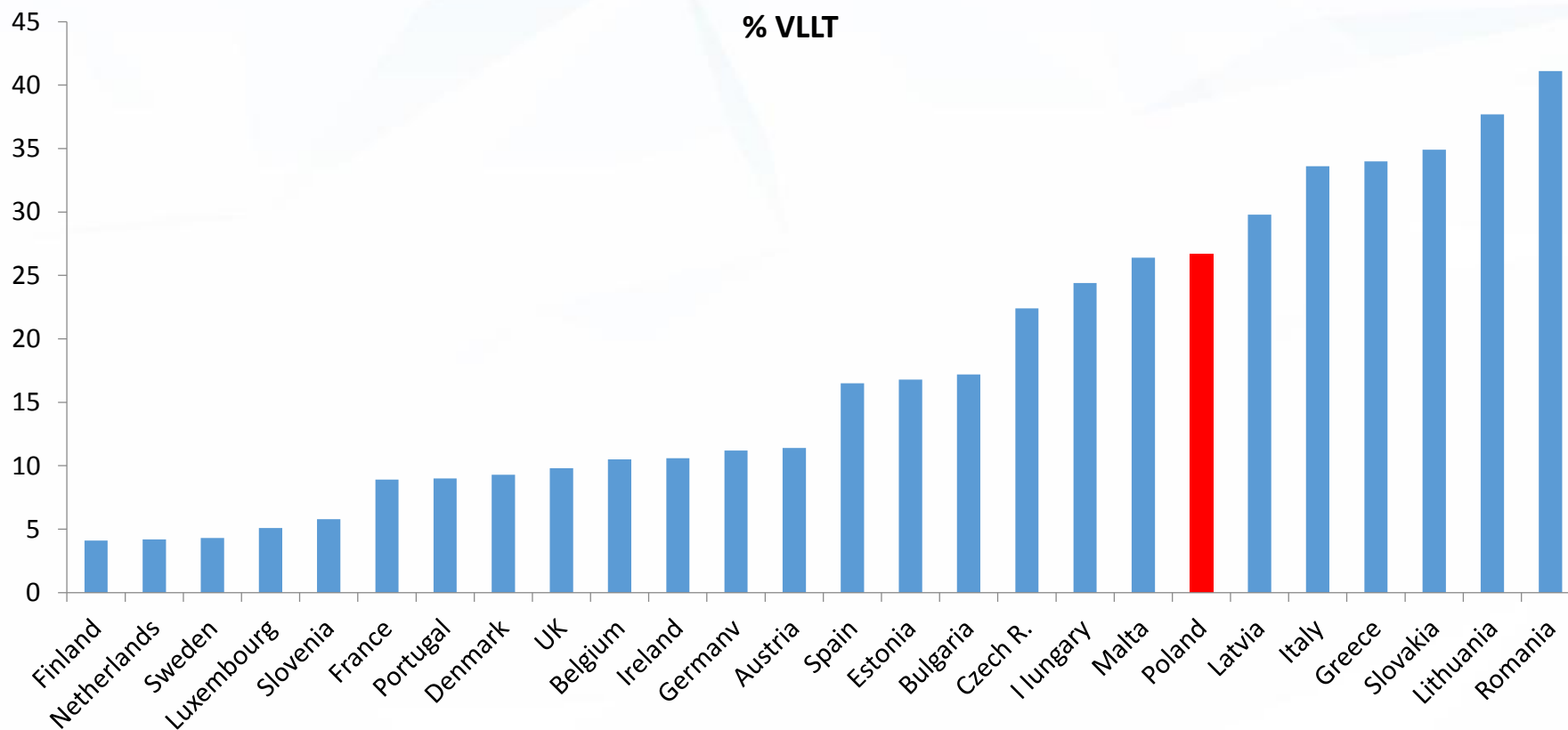
Dochody publiczne jako % PKB

Według wyliczeń CASE ,luka w VAT w Polsce jest wśród największych w państwach UE - porównywalna do państw bałtyckich oraz Grecji i Włoch.

Luka w VAT

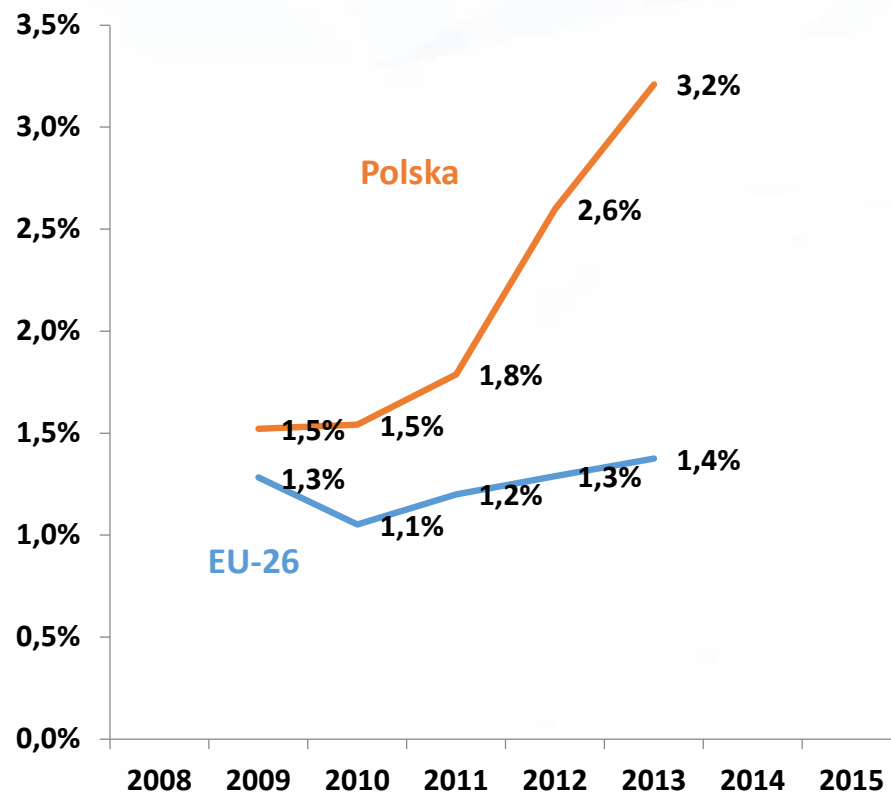
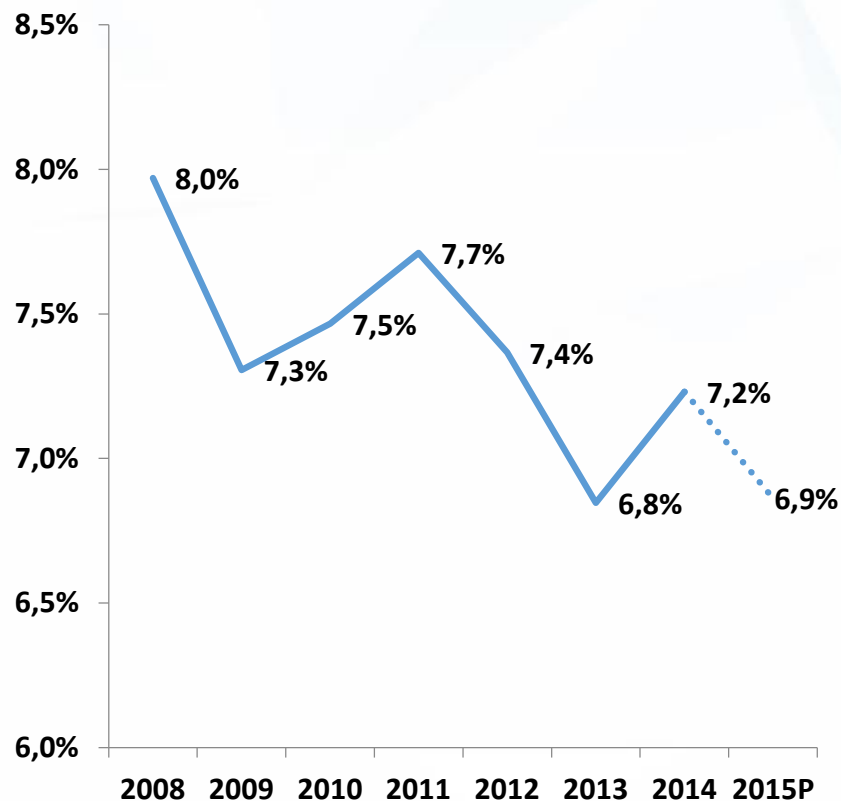
Jako % potencjalnych wpływów z VAT

Między 2011 a 2013 rokiem wpływy z VAT spadły o 0.9% PKB. CASE na podstawie danych makro szacuje wzrost luki VAT w tym okresie o 1.4% PKB.

Wpływy z VAT (lewy wykres) oraz luka w VAT (prawy wykres)

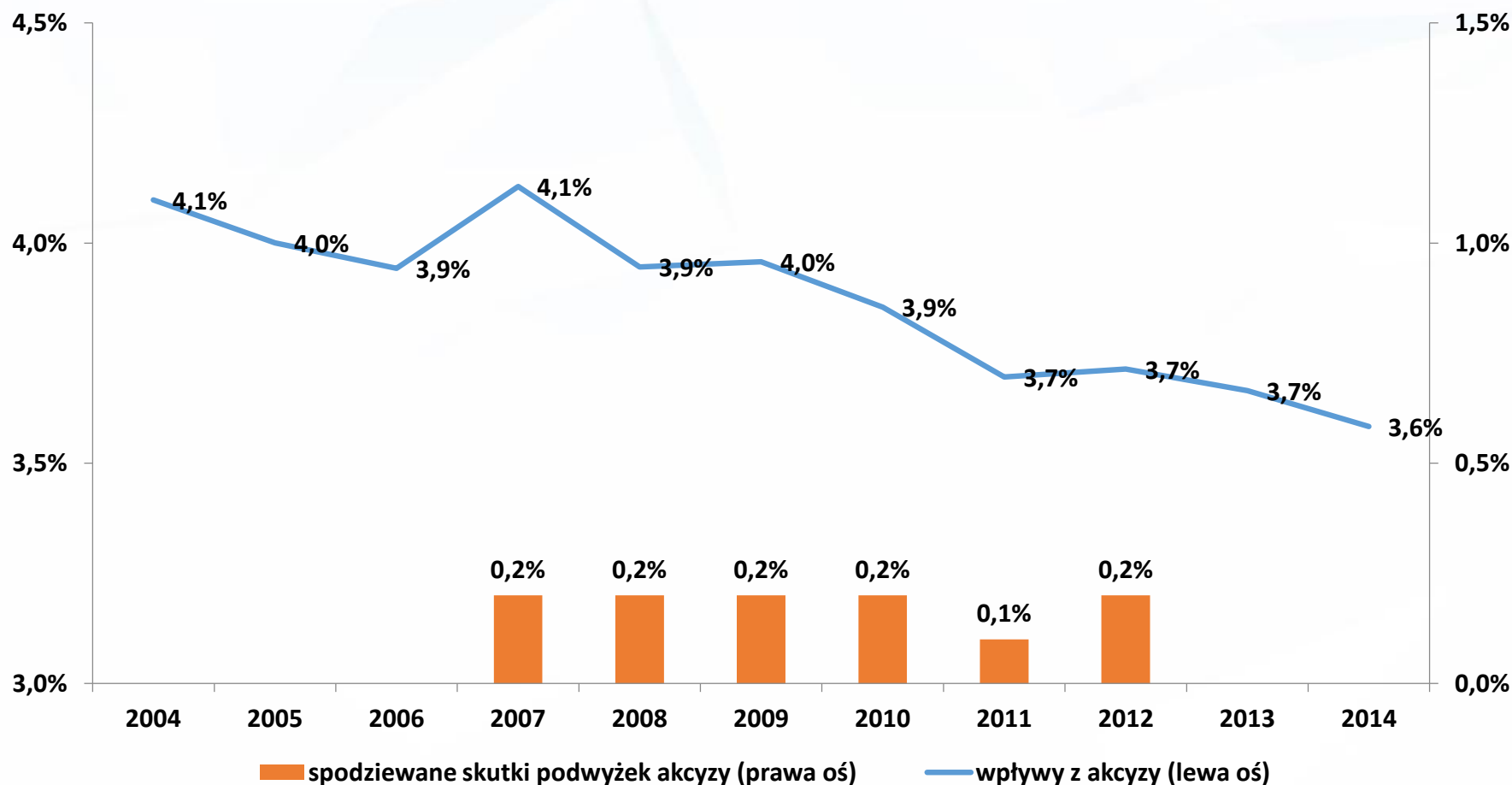
Jako % potencjalnych wpływów z VAT oraz jako % PKB

Od 2006 roku wpływy z akcyzy spadły o 0.4% PKB, pomimo serii podwyżek o wartości ponad 1.1% PKB, co pokazuje negatywne konsekwencje podnoszenia stawek podatku.

Wpływy z akcyzy

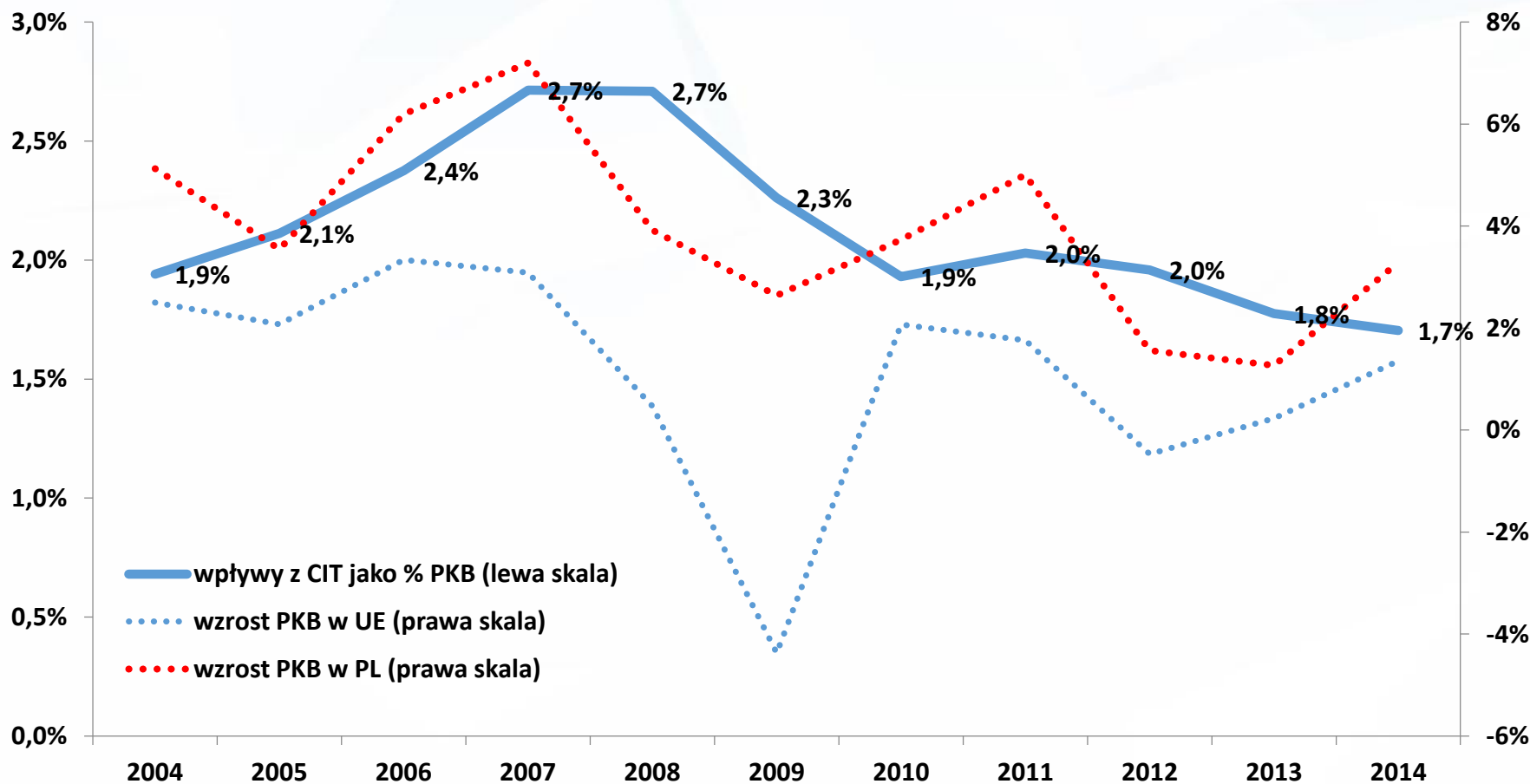
Wpływy z akcyzy oraz wartość kolejnych podwyżek jako % PKB

Rekordowe wpływy z CIT w 2007 roku były związane ze szczytem boomu – okresu bardzo szybkiego wzrostu gospodarczego w Polsce i szerzej Unii Europejskiej. W porównaniu do bardziej normalnych lat spadek dochodów z CIT jest mniejszy.

Wpływy podatkowe z CIT

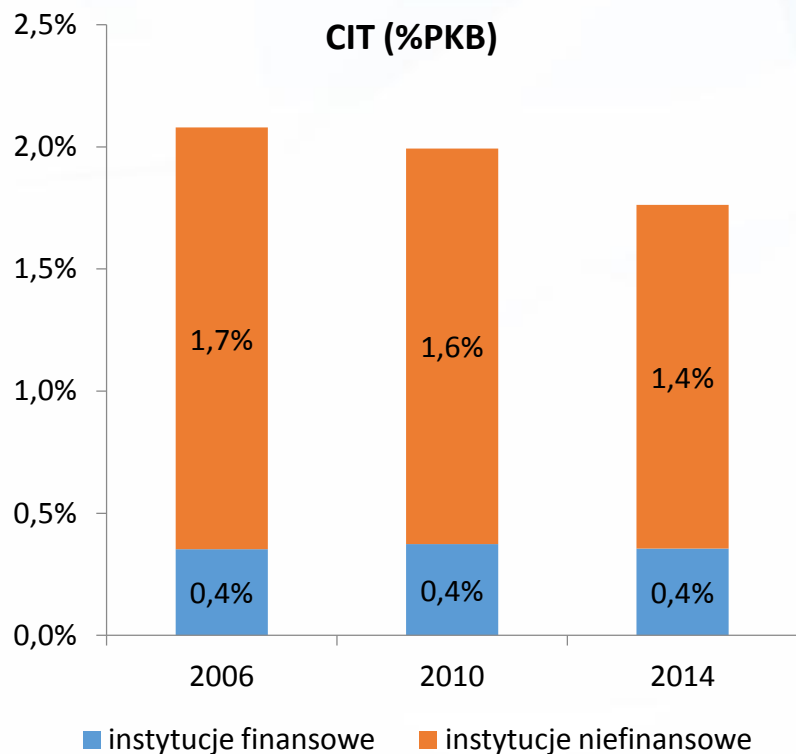
Wpływy podatkowe z CIT jako % PKB

Rząd PiS wprowadził dodatkowy, szkodliwy podatek od kredytów (Komunikat FOR z 18.03.2016), choć za spadek wpływów z CIT odpowiadają przedsiębiorstwa niefinansowe i ich malejąca rentowność.

Wpływy podatkowe z CIT

Wpływy podatkowe z CIT jako % PKB

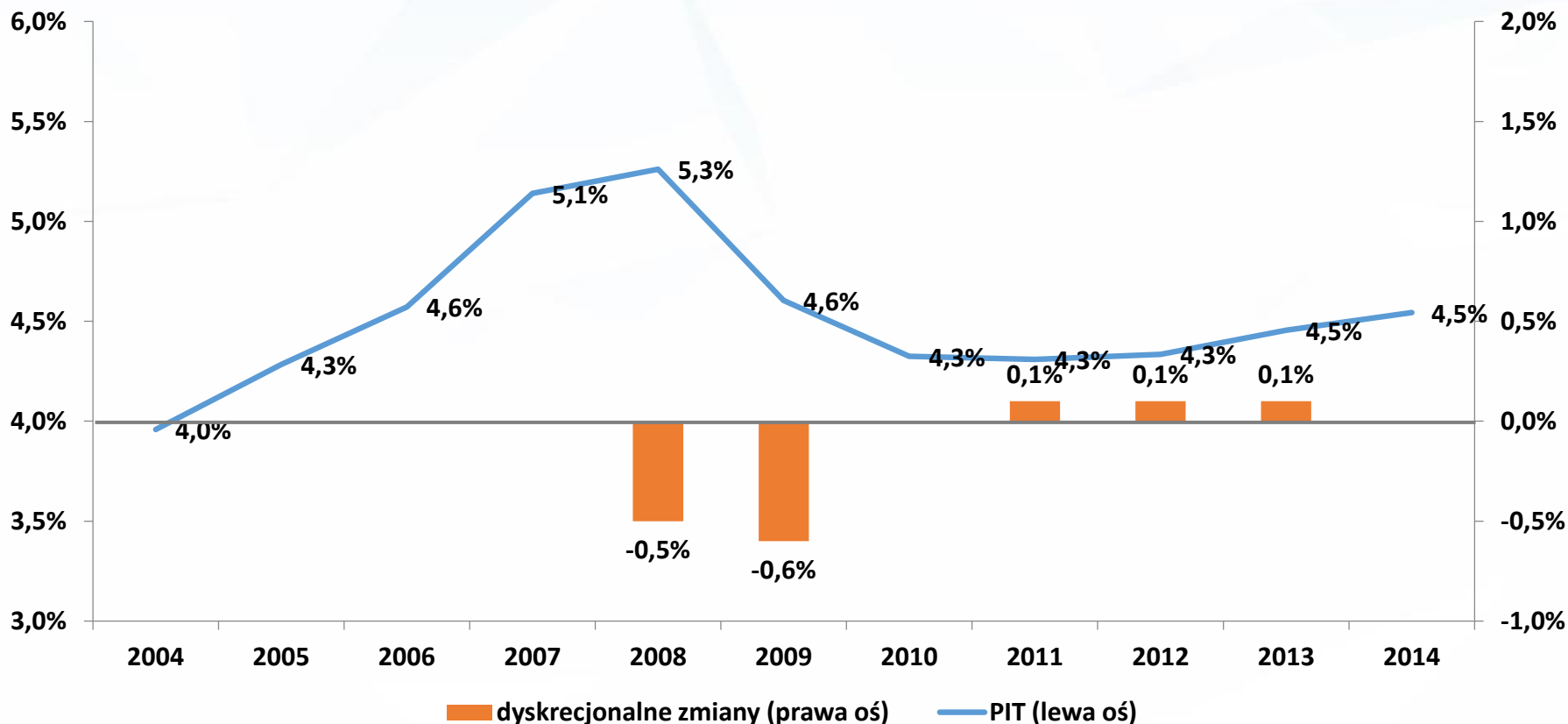
	B przychody/PK	straty/PKB	dochody/PKB	CIT/PKB	CIT/przychody
2006	186.7%	1.6%	12.9%	1.7%	0.93%
2010	182.6%	2.1%	12.1%	1.6%	0.89%
2014	179.4%	2.0%	12.0%	1.4%	0.79%
zmiana					
2006-2014	-4%	+31%	-7%	-19%	-15%

*Wpływy podatkowe w 2014 roku (1,7% PKB) różnią się od podanej wartości 1,8 % PKB, która obejmuje zarówno zaliczki na podatek (wpłacone w 2014 roku oraz dopłaty i zwroty, które miały miejsce już w 2015 roku)

Zmiany we wpływach z PIT można wyjaśnić wprowadzonymi przez PiS zmianami w uldze na dzieci (-0.5% PKB), zmianami stawek (-0.6% PKB) oraz późniejszym zamrożeniem progów przez PO i PSL (0.3% PKB).

Wpływy podatkowe z PIT

Wpływy podatkowe z PIT jako % PKB

Obniżka składki rentowej przez PiS (-1% PKB) została później częściowo odwrócona (+0.4% PKB) oraz dodatkowo rząd PO-PSL drastycznie ograniczając składki do OFE zwiększył dochody ZUS (1,1% PKB w latach 2011-2012) kosztem wzrostu ukrytego długu.

Wpływy ze składek ZUS

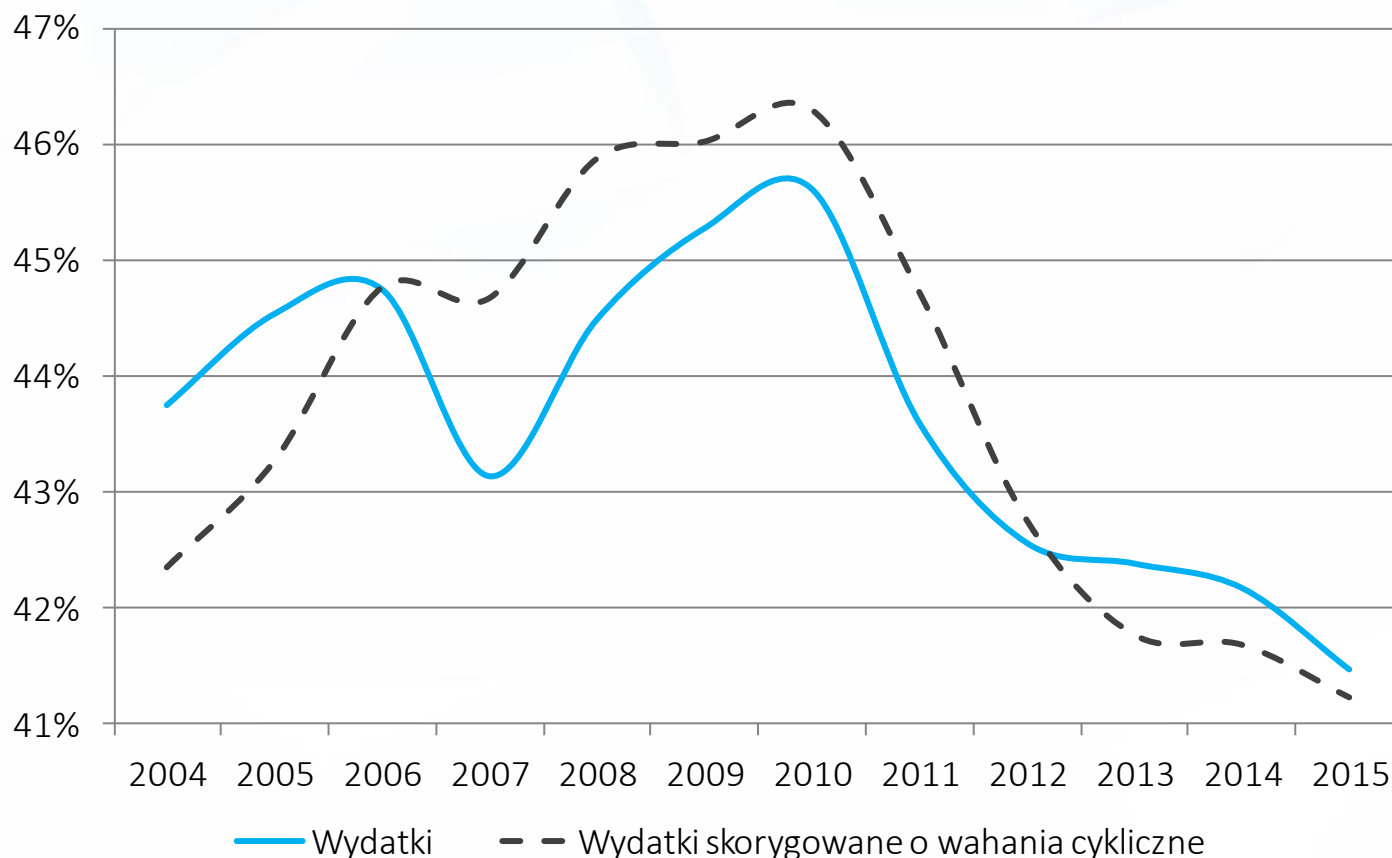
Wpływy z akcyzy oraz wartość kolejnych podwyżek jako % PKB

Audyt koncentrując się na dochodach podatkowych pomija istotne zmiany po stronie wydatków publicznych. Od 2010 roku rząd PO-PSL stopniowo ograniczał deficyt redukując wydatki państwa. Niestety decyzje i zapowiedzi rządu idą w przeciwną stronę – wzrostu wydatków i związanej z tym konieczności podnoszenia podatków.

Wydatki sektora publicznego

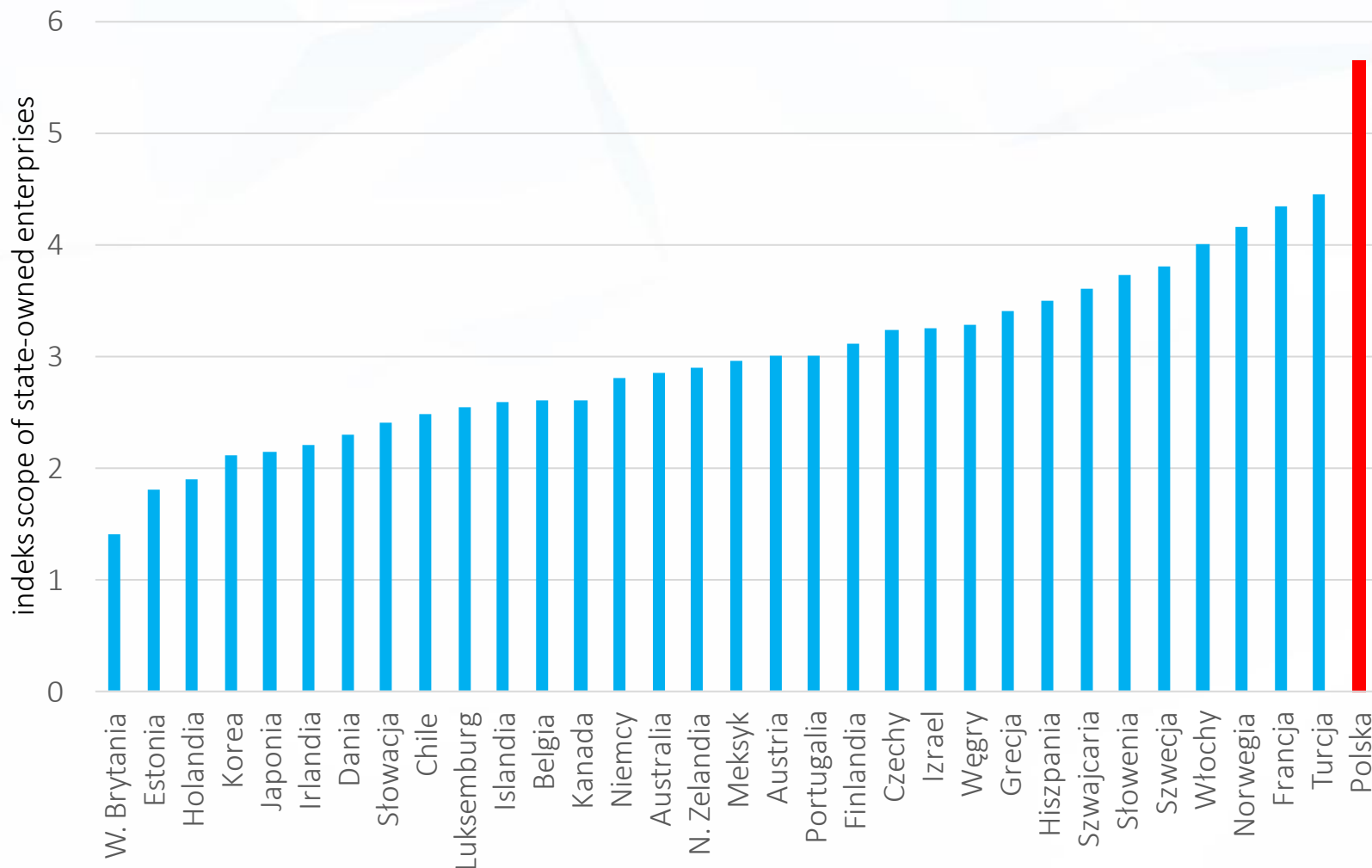
Wydatki i sektora publicznego bez korekty i skorygowane o wahania cykliczne (wg potencjalnego PKB)

Nie można mówić o wycofaniu się państwa z gospodarki w latach 2007-2015. W Polsce utrzymuje się największy zakres własności państwowej spośród krajów OECD.

Zakres własności państwowej w państwach OECD w 2013 roku

Indeks własności państwowej w 30 sektorach oparty o odsetek sektorów w których działa przynajmniej 1 państwowa firma

W 17 spośród 50 największych firm w Polsce Skarb Państwa ma istotne udziały, co oznacza duży wpływ polityków na te firmy. W 2015 zatrudniały one 425 tys. osób.

50 największych firm w Polsce w 2015 roku

Wg przychodów ze sprzedaży

PARTNER STRATEGICZNY

Ranga 2015	Ranga 2014	Nazwa przedsiębiorstwa	Ranga własność	PID	Przychody ze sprzedaży	Zmiana przychodów ze sprzedaży	Udział Skarbu Państwa w przychodach (w proc.)	Przychody z działalności dodatkowej (w tys. zł)	Zysk netto z działalności (w tys. zł)	Zysk netto z działalności (w tys. zł)	EBITDA (w tys. zł)	Kapitały inwestycyjne (w tys. zł)	Przebieg zatrudnienia	Wyposażenie brutto	Wartość netto	ROE (proc.)	ROK (proc.)	lp.			
1	1	Polski Koncern Naftowy Orlen SA GK, Płock	50		410 1920 88 336 000	-17,31	b.d.	89 146 000	4 340 000	3 698 000	465 000	3 233 000	6 235 000	1 932	1 700 000	4,19	13,34	6,72	1		
2	2	Jeronimo Martins Polska SA, Kostrzyn	50		500 5212 39 253 873	9,37	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	54 823	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2		
3	3	PNIG SA GK, Warszawa	50		140 3523 36 464 000	6,30	b.d.	b.d.	3 290 000	3 014 000	878 000	2 136 000	6 080 000	3 154 000	25 705	b.d.	8,27	6,95	4,29	3	
4	5	PGE Polska Grupa Energetyczna GK SA, Warszawa	50		140 3514 28 542 000	1,44	b.d.	29 129 000	-3 589 000	-3 756 000	-719 000	-3 037 000	-565 000	8 606 000	38 878	4 209 000	-13,16	-7,51	-4,95	4	
5	4	Grupa Lotos SA GK, Gdańsk	50		140 1920 22 709 442	-20,32	24,40	22 858 370	423 398	-195 274	68 026	-263 300	1 137 966	1 420 560	4 965	685 254	-0,86	-3,41	-1,37	5	
6	9	Eurocash SA GK, Poznań	50		540 4690 20 318 213	19,77	b.d.	20 384 593	325 084	265 638	35 427	230 211	475 636	176 720	11 455	b.d.	1,31	19,71	4,58	6	
7	7	PZU SA GK, Warszawa	50		154 6512 20 098 321	2,90	0,00	b.d.	2 939 385	2 943 733	601 537	2 342 196	-	612 378	23 125	1 397 889	14,65	15,43	2,22	7	
8	6	KOIH Polska Mieździ SA GK, Lubin	50		415 0729 20 008 000	-2,36	75,45	b.d.	-4 816 000	-5 122 000	-113 000	-5 009 000	-2 801 000	3 939 000	33 598	4 704 000	-25,60	-24,54	-13,62	8	
9	8	Tauron Polska Energia SA GK, Katowice	50		415 3514 18 375 224	-1,09	2,60	18 600 875	-1 901 141	-2 187 771	-383 556	-1 804 215	-96 926	4 175 470	24 778	2 560 784	-11,91	-11,24	-5,63	9	
10	11	FCA Poland SA, Bieleśko-Biała	50		500 2910 13 722 880	2,90	88,00	13 776 113	392 201	370 928	8 401	362 527	900 721	270 613	3 288	231 266	2,70	10,40	5,84	10	
11	10	PKD BP SA GK, Warszawa	50		145 6512 13 395 075	-9,93	0,00	b.d.	10 664 823	3 190 750	589 497	2 609 564	-	29 221	2 310 736	23,82	8,62	0,98	11		
12	12	ArcelorMittal Poland SA, Dąbrowa Górnicza	50		510 2410 12 504 866	-2,74	b.d.	12 796 427	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	10 700	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	12		
13	15	Lidl Polska Sklepy Spół. z o.o. sp.k. Tarnowo Podgórne	50		500 4711 12 500 000	8,70	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	500 000	14 500	b.d.	b.d.	b.d.	13		
14	13	Orlen Paliwa sp. z o.o., Płock	50		400 4671 11 672 123	-18,02	0,26	11 896 791	63 941	67 496	14 508	52 988	85 060	7 407	334	34 159	0,57	19,77	6,04	14	
15	14	Orange Polska SA GK, Warszawa	50		540 6110 11 840 000	-3,05	2,80	b.d.	572 000	281 000	27 000	254 000	3 443 000	1 998 000	17 703	1 580 000	2,37	2,12	1,17	15	
16	17	Grupa Metro AG w Polsce, Warszawa	50		500 4729 11 260 000	-5,30	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	11 000	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	16	
17	16	Tesco (Polska) sp. z o.o., Kraków	50		500 4729 11 200 000	0,34	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	28 930	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	17	
18	27	Ciniciarz.pl sp. z o.o., Zielona Góra	50		400 6612 10 815 231	28,57	b.d.	b.d.	2 395	b.d.	b.d.	b.d.	2 888	733	148	9 199	b.d.	b.d.	b.d.	18	
19	19	Energia SA GK, Gdańsk	50		140 3514 10 804 000	2,02	72,00	10 954 000	1 280 000	1 052 000	212 000	840 000	2 196 000	1 583 000	8 472	635 000	9,74	9,53	4,55	19	
20	17	BP Europa SE, Kraków	50		500 4671 10 763 755	-3,01	1,24	10 826 886	246 310	213 286	37 117	176 169	364 527	193 890	333	76 114	1,98	32,04	4,98	20	
21	21	Grupa Azoty SA GK, Tarnobrzeg	50		415 2014 10 024 405	1,27	44,40	10 114 979	830 011	839 082	147 234	691 848	1 314 821	906 790	13 830	1 255 419	8,37	9,69	5,42	21	
22	22	Enea SA GK, Poznań	50		145 3014 9 848 392	-0,07	b.d.	10 031 991	-162 125	-408 978	-10 100	-398 878	628 250	2 847 396	10 747	989 469	4,15	-3,29	-1,74	22	
23	20	Volkswagen Poznań sp. z o.o., Poznań	50		500 2910 9 838 950	3,09	95,83	10 002 487	184 534	220 849	88 694	132 165	414 767	1 762 520	7 141	977 997	2,24	4,52	2,45	23	
24	33	Cyfrowy Polsat SA GK, Warszawa	50		450 6020 9 823 000	32,57	b.d.	9 853 700	1 985 800	1 332 400	169 000	1 163 400	3 685 100	566 200	5 033	550 200	13,56	11,35	4,39	24	
25	18	Grupa PKP SA, Warszawa	50		100 7010 9 700 000	-7,67	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	25	
26	31	Auchan Polska sp. z o.o., Pleszewo	50		500 4711 9 667 000	25,55	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	26	
27	23	Kompania Węglowa SA, Katowice	50		100 0510 9 500 000	2,23	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	27	
28	26	PSH Lewiatan GK, Włocławek	50		400 7740 9 322 000	9,03	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	28	
29	29	Bank Zachodni WBK SA GK, Wrocław	50		540 6512 9 196 166	10,11	0,00	b.d.	7 376 556	3 178 292	643 741	2 327 273	-	350 121	14 468	1 269 147	34,56	11,31	1,67	29	
30	24	Carrefour Polska, Warszawa	50		500 4711 8 895 300	0,10	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	267 000	16 000	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	30	
31	28	PLG Lasy Państwowe, Warszawa	50		100 0210 8 801 848	14,99	3,69	9 164 193	382 311	407 979	28 724	379 255	770 482	631 776	25 496	2 944 894	4,64	5,43	3,87	31	
32	32	Volkswagen Group Polska sp. z o.o., Poznań	50		500 4511 8 603 655	12,78	0,84	8 624 667	128 751	107 998	21 296	86 702	143 332	33 395	560	64 395	1,26	20,76	4,48	32	
33	32	Pelion SA GK, Łódź	50		450 4646 8 457 823	9,95	b.d.	8 578 635	147 754	124 220	35 548	88 672	197 754	70 531	9 158	402 740	1,47	12,79	2,60	33	
34	34	PPHU Specjal sp. z o.o. GK, Warszawa	50		400 4639 8 447 996	15,91	2,54	b.d.	14 225	13 612	2 375	11 237	24 839	8 797	3 396	103 268	0,16	6,82	2,44	34	
35	25	Bank Pekao SA GK, Warszawa	50		540 6512 7 944 892	-10,46	0,00	b.d.	7 058 582	2 831 118	537 640	2 293 478	-	b.d.	18 327	1 908 519	36,09	9,79	1,36	35	
36	35	Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA, Konstancin-Jeziorna	50		100 3512 7 623 543	7,37	6,80	7 775 679	872 313	932 380	176 889	755 491	1 444 161	1 535 921	1 820	229 361	12,23	5,74	4,26	36	
37	41	Asseco Poland SA GK, Rzeszów	50		400 6201 7 256 200	16,44	0,00	7 375 700	745 200	743 400	165 900	575 800	1 007 700	b.d.	20 961	2 786 500	10,25	6,90	4,78	37	
38	43	AB SA GK, Wrocław	50		400 4690 7 080 008	9,97	b.d.	7 088 133	100 558	85 195	19 331	65 864	110 858	118 830	956	58 725	1,20	11,87	3,33	38	
39	39	Neuca SA GK, Toruń	50		450 4646 6 945 703	5,74	1,13	6 978 054	119 391	121 177	19 681	101 496	148 810	75 550	3 940	181 621	1,74	19,22	3,79	39	
40	36	Jastrzębska Sp. Węglowa SA GK, Jastrzębie-Zdrój	50		140 0510 6 934 900	1,76	43,00	7 157 100	-3 747 300	-3 896 600	-731 900	-3 164 700	-2 384 403	1 056 522	33 117	3 517 537	-56,19	-78,05	-25,44	40	
41	38	Polkomtel sp. z o.o. GK, Warszawa	50		400 6110 6 641 200	-0,38	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2 726	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	41	
42	40	T-Mobile Polska SA, Warszawa	50		500 6120 6 459 000	3,43	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	42	
43	50	Rossmann SD Polska sp. z o.o., Łódź	50		500 4775 6 219 275	14,63	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	11 787	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	43	
44	60	Shell Polska sp. z o.o., Warszawa	50		500 0610 6 169 378	24,31	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	2 384	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	44	
45	45	Volkswagen Motor Polska sp. z o.o., Polkowice	50		500 2910 6 125 599	8,24	91,89	6 236 795	163 755	155 897	6 122	149 775	275 383	46 676	1 296	168 219	2,55	17,28	9,59	45	
46	42	Samsung Electronics Polska sp. z o.o., Warszawa	50		500 4690 5 980 000	2,89	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	46	
47	51	Farmacol SA GK, Katowice	50		400 4646 5 909 225	10,22	b.d.	5 964 418	80 659	105 252	12 885	92 367	b.d.	17 068	b.d.	141 445	1,78	7,44	3,59	47	
48	49	Grupa Muszkieterów, Poznań	50		540 4719 5 860 000	7,92	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	15 500	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	48	
49	64	Grupa Warta, Warszawa	50		500 6603 5 763 192	5,09	0,00	b.d.	156 998	331 402	68 786	262 616	-	b.d.	b.d.	b.d.	5,75	12,83	2,16	49	
50	55	Żabka Polska sp. z o.o., Poznań	50		450 7010 5 750 000	15,00	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	b.d.	50
SUMA PIĘTNAŚCIU 50					659 471 653	5,02	24,21	355 314 986	30 670 929	11 060 461	3 242 793	7 737 001	25 239 726	40 115 864	580 531	37 682 877	2,99	5,74	1,53		

38 LISTA 500 NAJWIĘKSZE FIRMY RZECZPOSPOLITEJ październik 29 KWIETNIA 2016 RZECZPOSPOLITA

Źródło: „Lista 500 - Edycja 2016” przygotowana przez „Rzeczpospolitą”